

ΕΤΟΣ Ε'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή ἑτήσια : Ἐν Ἑλλάδι: φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Ἀν συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 27 Ἀπριλίου 1880
1 Ἰανουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ ἐν ἑτήσιν — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὁδὸς Σταδίου, 6

Τόμος Ἐννάτος

27 Ἀπριλίου 1880

Πανομοίωτον τῆς ὑπογραφῆς
ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ¹ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΒΟΤΣΑΡΗ

*Χρυσόλα, σολέ Μ.
Μοσβάρη.*

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Γεωργίου Φιλιπμονοσ]

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 5[17] Ἀπριλίου 1880.
Χαρακτήρ τῶν ἐπιστολῶν τούτων. — Ἡ νῆσος Θήρα. —
Τὸ ἡράσιον αὐτῆς. — Ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς. —
Ὁ τότε βίος τῶν Θηραίων. — Ἱστορία ἐνὸς φοίνικος.

Φίλε κύριε ἐκδότα,

Μη ζητήσητε εἰς τὰς ἐπιστολάς ταύτας εὐφραντάστους περιγραφὰς τῶν ὁδοπορικῶν περιπετειῶν μου, ἢ ψυχολογικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις περὶ χωρῶν καὶ ἀνθρώπων. Τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπονται εἰς τὴν ἐπιεικῆ εὐφυίαν τοῦ Ῥαγκαβῆ ἢ τὴν ἀδυσώπητον τοῦ Ροῦδου. Οἱ δὲ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁσῶς συμπέση νὰ ἔχωσι τόσον τοῦλάχιστον πνεῦμα, ὥστε νὰ ἐννοῶσι τὴν αὐτῶν μετριοτήτα, ἀποφεύγουσι τὴν πρὸς ἐκείνους ἀμιλλαν καὶ περιορίζονται εἰς τὸ νὰ διηγηθῶσιν ἀπερίττως ὅσα εἶδον, ἔμαθον ἢ καὶ ἔπαθον κατὰ τὰς περιπλανήσεις αὐτῶν.

Ἐκπλεύσας ἐκ Πειραιῶς τὴν πρωτὰν τῆς 31 Μαρτίου δι' ἐνὸς τῶν καλλιτέρων αἰγυπτιακῶν ἀτμοκινήτων ἔφρασα τὸ ἑσπέρας εἰς Θήραν. Ἡ νῆσος αὕτη, καίτοι περιλαμβάνεται ἐντὸς πᾶν ξενῶν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ὄριων, ἦτο μέχρις ἐσχάτων πολὺ μᾶλλον δυσπρόσιτος εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν ἢ οἱ Παρίσιοι καὶ τὸ Βερολίνον, διότι τὰ ἑλληνικὰ ἀτμοκίνητα δὲν προσεγγίζουσιν εἰς αὐτὴν εἰμὴ κατὰ δεκαπενθήμεριαν, ὅταν προσεγγίζωσιν. Ἄλλὰ καὶ νῦν, ὅτε τὰ αἰγυπτιακὰ ἀναπλέοντά τε καὶ καταπλέοντά εἰσερχονται εἰς τὸν ὄρμον αὐτῆς,

1. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1854.

τοῦτο δὲν γίνεται ἢ κατὰ ὀκταήμερον, ὥστε ὁ διαβάτης ἀναγκάζεται ἢ μίαν μόνον ὥραν ἢ ὀλίγην ἑβδομάδα νὰ διατρίψῃ ἐν αὐτῇ. Μίαν δ' ἑβδομάδα τί θέλετε νὰ κάμῃ ὁ ξένος εἰς Θήραν; Ἡ νῆσος ὑπῆρξε τῷ ὄντι πολυθρύλητος τὸ πάσαι διὰ τὴν Κυρηναικὴν αὐτῆς ἀποικίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃ τις τὰ περὶ τούτου, ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὴν προστυχοῦσαν ἱστορίαν, οὐδ' εἶναι ἀπαραιτήτων ν' ἀποκλεισθῇ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀπὸ τοῦ ἄλλου κόσμου καὶ νὰ στερηθῇ πρὸς τοὺς ἄλλοις τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ ν' ἀναγνώσκῃ τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Χαβάς καὶ τοῦ Ῥόυτερ, διότι ἐννοεῖται ὅτι ἶχνος καλωδίου δὲν ὑπάρχει ἐν Θήρᾳ. Ὀνομαστὴ εἶναι ὡσαύτως ἡ νῆσος διὰ τοὺς οἴνους αὐτῆς, οἵτινες ὅμως εἶναι μᾶλλον οἰνοπνεύματα ἢ οἶνοι· ὥστε συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ πρόκειμένου ὅ,τι καὶ ἀλλαχοῦ ἐνίοτε, τὸ ὑπερβάλλον δηλαδὴ πνεῦμα ἐλαττᾷ ἀντὶ ν' αὐξήσῃ τὴν ἄλλην τοῦ πράγματος ἀξίαν, ἐξ οὗ δεινότατον τι πάσχει ὁ περιηγητής, ὅστις ἠθέλην ἀποφασίσει νὰ παραμείνῃ αὐτόθι ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, διότι ὑποχρεοῦται ἢ ὅπως ν' ἀπέχῃ τοῦ ἐπιβούλου νέκταρος, ἢ νὰ μεθῇ δις τῆς ἡμέρας.

Ἡ Θήρα ἐν τούτοις ἔχει ἀπὸ κατάβολῆς κόσμου ἑτέραν τινα ἰδιότητα, δι' ἣν κατέστη ἐν τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων μερῶν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου· εἶναι τὸ περιεργότατον ἴσως ἡφαισίον τῆς γῆς· ὁ ὄρμος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου σαλεύουσι νῦν τὰ πλοῖα, ὑπῆρξέ ποτε ἕδαφος στερέον. Τὸ ἕδαφος ὅμως τοῦτο ἔκρυσπεν ἀνε-

καθεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ κόλασιν πυρὸς, ἧ-
τις ἐπραγεῖσα πρὸ χρόνων ἀμνημονευτῶν, συνέ-
τριψε τὴν πρῶνν στρωγύλην νήσον εἰς τρία
κλάσματα· τὴν νῦν μνησιδὴ Θήραν, τὴν Θηρα-
σίαν καὶ τὸ μικροσκοπικὸν Ἀστρονῆσι, ὧν αἱ
δύο τελευταῖαι περισθεθεῖσαι ἐκ τοῦ καταπον-
τισμοῦ, ὑποδεικνύουσι τὴν περιφέρειαν τοῦ ἐ-
τέρου ἡμίσεος αὐτῆς ἀρχαίου κύκλου. Οὐδὲ εἰς
τοῦτο ἠρκέσθη τὸ ὑποβρύχιον θηραϊκόν, ἀλλ' ἐκ
διαλειμμάτων ἐξεγειρόμενον ἐρεύγεται τινα τῶν
ὄσα ἀπερόβησε· καὶ οὕτως ἐπὶ δύο χιλιάδας ἐ-
βδομηκόντα ἐξ ἤδη ἔτη, ἀφ' ἧς ἐγένετο ἡ πρώτη
ιστορικῶς βεβαιωθείσα αὐτοῦ ἔκρηξις, σχημα-
τίζονται αὖθις ἐντὸς τοῦ ὄρου νέα νησίδια, τῶν
ὁποίων τὰ τελευταῖα προέκυψαν ἐκ τοῦ βυθοῦ
τῆς θλάσεως πρὸ δεκαπενταετίας. Τὰ φαινό-
μενα ταῦτα περιεγράφησαν πλειστάκις ἀπὸ τοῦ
Στράβωνος μέχρι τοῦ Fouqué· καὶ ἂν ἤμην φυ-
σιολογίας, εὐχαρίστως τῇ ἀληθείᾳ ἤθελον παρα-
μείνει ἐν Θήρα, ἵνα ἐξακριβώσω τὰ τῶν νεωτέ-
ρων μάλιστα σοφῶν ἀνδρῶν ἐπιστημονικὰ θεω-
ρήματα. Φυσιολογίας ὅμως δὲν εἶμαι ὅθεν πε-
ριορισθεὶς νὰ βεβαιωθῶ ἐξ αὐτοψίας περὶ τε τοῦ
ἀρχαίου σχήματος τῆς νήσου καὶ νὰ ἴδω ἐκ τοῦ
σύνεγγυς τὰ νεογὰ νησίδια, συγκεφαλαῖω ἐν-
ταῦθα τὰ συμπεράσματα τοῦ προμνημονευθέν-
τος δοκίμου Γάλλου καθηγητοῦ¹, εὐελπίς ὅτι ὁ
οὐρανίσκος τῶν ἀναγνώστων τῆς Ἑστίας, εἰ
καὶ εἰθισμένος εἰς ποτὰ καὶ ἡδύσματα, ἐλαφρό-
τερα καὶ ἡδύτερα, δὲν θέλει ἀποκρούσει τὸ μι-
κρὸν ποτήριον, τὸ ὁποῖον τοῖς προσφέρω, ὀμνῶν
ἐκ προοιμίου ὅτι δὲν περιέχει αἰνάνπνευμα πα-
ρεμφερές τοῦ θηραϊκοῦ οἴνου.

Πρὸς Ἰκανῶν ἐνιαυτῶν ἐγένοντο ἐν Θήρα καὶ
ἐν Θηρασίᾳ ἀνασκαφαὶ ἀποκαλύψασαι λείψανά
τινα τοῦ βίου τῶν ἀρχαιοτάτων ἴσως τῆς νήσου
κατοίκων. Τὰ λείψανα ταῦτα ἐκρύπτοντο ὑπὸ
στρώμα κισθέρως, ὑπὲρ ἔχον ἑνιαχοῦ πάχος 30
περίπου μέτρων, σκεπάζει τὸ ἀρχικὸν ἔδαφος,
ἐν Θήρα μὲν τὸ ἔδαφος τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ὄρ-
μου παραλίας, ἐν Θηρασίᾳ δὲ ἄπασαν σχεδὸν
τὴν ἔκτασιν τῆς τε ἀνατολικῆς καὶ τῆς με-
σημβρινῆς ῥηγμῖνος. Οὐδεμίαν τῶν γνωστῶν ἐκ-
ρήξεων τοῦ θηραϊκοῦ κρατῆρος ὤπρξε ποι-
αυτῆ, ὥστε νὰ ἐπισωρεύσῃ ἐπὶ τὰς ἐκατέρωθεν
τοῦ ὄρου πλευρὰς τοσοῦτον ὄγκον ἠφαιστείου
ὑλης. Ὅθεν ἡ καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμη περιέστη εἰς
τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ κάτοικοι εἰς οὓς ἀνῆλ-
κον τὰ εὐρεθέντα (ἀγγεῖα, προϊόντα τῆς γῆς,
σκελετοὶ ζῶων, κτίσματα καὶ τὰ τοιαῦτα) ἐ-
γένοντο μάρτυρες ἅμα καὶ θύματα τῆς φρικα-
λέας καταστροφῆς, ἧτις ἐσπάρξε ποτε τὴν νῆ-
σον καὶ κατακρημνίσασα εἰς τὴν ἄβυσσον τὸν
μεσόγειον αὐτῆς χῶρον, ἐπήγαγε τὸν σχηματι-

σμὸν τοῦ σημερινοῦ ὄρου. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη δὲν
ἠρκέσθη εἰς τὸ δίδαγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον δύ-
ναται νὰ λογισθῇ ἀναμφισβήτητον, ἐφ' ὅσον ὑ-
πάρχει τι ἀναμφισβήτητον τὴν σήμερον ἐν τῇ
παναρχαίᾳ ἐκείνῃ ἱστορίᾳ. Ἡ ἐπιστήμη ἤξιώσε
νὰ ἐπιλύσῃ καὶ ἄλλο ζήτημα πολὺ δυσχερέστε-
ρον, ἡγωνίσθη νὰ ὀρίσῃ, ἔστω καὶ κατὰ προσεγ-
γισμὸν, τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐπέσκηψεν ἡ συμ-
φορά.

Πολλὰ πρὸς τοῦτο ἀνέφερε γεωλογικὰ, τοπο-
λογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ ἐπιχειρήματα, ἐξ ὧν
ὅμως δὲν θέλω ἀναφέρει ἐνταῦθα εἰμὴ τινα, τὰ
εὐληπτότερα εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀδαεῖς τῶν φυσικῶν
ἐπιστημῶν, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τούτου ἴσως μοι
φαίνονται καὶ πιθανώτερα. Παρατηρήθη λοιπὸν
ὅτι μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἔκρηξιν, ἐπῆλθεν
ἀναγκαίως μακρὰ τοῦ ἠφαιστείου κάρωσις,
μετὰ τὴν ὁποίαν τῷ 196 π. Χ. «ἀνὰ μέσον
Θήρας καὶ Θηρασίας, ὡς λέγει Στράβων, ἐκπε-
σοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέσ-
σaras, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θά-
λασσαν, ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρουμένην,
ὡς ἂν ὀργανικῶς, συντεθειμένην ἐκ μύδρων νῆ-
σον». Καὶ ἡ μὲν νῆσος αὕτη εἶναι ἡ παλαιὰ
Καμένη, ἡ δὲ ἀναφυσήσασα αὐτὴν ἐκρήξις, ἡ
πρώτη, ἧς ἐμνημόνευσεν ἡ ἱστορία. Ἐκτοτε ἐ-
γένοντο ἀλλεπάλληλοι ἐπὶ τῶν πρόπων τοῦ
Χριστιανισμοῦ αἰῶνων ἐκρήξεις, δι' ὧν πύξησε
τὸ νησίδιον ἐκεῖνο. Τότε ἐπῆλθεν αὖθις παῦλα
σχετικῆ, καθ' ὅλον τὸν μέσον αἰῶνα, καὶ μό-
νον ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος αἱ ἀναφυ-
σῆσεις, γινόμεναι πάλιν συχνότεραι καὶ βιαϊό-
τεραι, παρήγαγον νέα νησίδια. Ἐπειδὴ δὲ, λέ-
γουσιν, ἡ δευτέρα τῆς παύλης περιόδου διήρ-
κεσεν ἐννέα περίπου αἰῶνας, ἐπιτρέπεται νὰ ὑ-
ποθέσωμεν τὴν διάρκειαν τῆς πρώτης διπλα-
σίαν, διότι διεδέξατο ἐκρήξιν ἀσχημάτω φοβε-
ρωτέραν ὅλων τῶν μεταγενεστέρων. Οὕτω ἐ-
σχηματίσθη ἡ εἰκασία, ὅτι ἡ μεγάλη καταστροφὴ
 συνέβη περὶ τὸ δισχιλιοστὸν πρὸ Χριστοῦ ἔτος.

Μὴ νομίσητε ἐν τούτοις, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι
τινὲς, οἱ διστάζοντες, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐν μό-
νον πείραμα δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐξαγωγὴν ἀλανθά-
στων συμπερασμάτων· ἐν δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου ἔχομεν θετικὸν γεγονός, τὴν ἀπὸ τῆς
ὀγδόης μέχρι τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετη-
ρίδος μ. Χ. σχετικὴν παῦλαν· ὀφείλω ὅμως ἀφ'
ἐτέρου νὰ προσθέσω, ὅτι ὑπάρχουσι τὴν σήμε-
ρον ἱστορικαὶ εἰδήσεις ὁπωσοῦν ἀσφαλεῖς, ἐπι-
σχύουσαι τὴν εἰκασίαν ἐκείνην τοῦ Fouqué·
ἀλλ' ἤθελεν εἶναι μακρὸν νὰ ἐκτεθῶσιν ἐνταῦθα
τὰ περὶ τούτου, τόσῳ μᾶλλον μακρὸν, ὅσῳ αἱ
εἰδήσεις αὗται δὲν περιέχονται ἅπασαι ἐν τῷ
συγγραμμάτι αὐτοῦ, ὥστε παρακαλῶ τοὺς ἀνα-
γνώστας τῆς Ἑστίας νὰ ἀρκεσθῶσιν ἐπὶ τοῦ
παρόντος εἰς ὅσα ὁ δοκίμος διδάσκαλος εἰκοτο-
λόγησεν.

¹ Santorin et ses éruptions, par F. Fouqué, pro-
fesseur au Collège de France. Paris 1879, τόμος
εἰς εἰς μέγα 4^{ον} μετ' εἰκόνων, 61.

νοῖ Ἄλλ' ὁποῖός τις ἄρα γε ὑπῆρξεν ὁ βίος τῶν
 Θηραίων, οὗς ἀπερρόφησε τὸ ἡφαιστειὸν θηρίον,
 ἢ ἀπέπνιξεν ἢ ἡφαιστειὸς τέφρα; Ἐν γένει κρι-
 νοντες ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων τοῦ βίου τούτου
 τεκμηρίων, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἦσαν γε-
 ωγοὶ καὶ ἀλιεῖς. Εἶχον πομπικὰ αἰγῶν καὶ πρό-
 βάτων, ἐκαλλιέργουν σίτηρά, ἡλίθιον, ἐξῆγον ἐ-
 λαϊόλαδον, ἐπλεκον ὑφάσματα, ἡλευον διὰ δι-
 κτύων, εἶχον κατοικίας ἐκ λίθων πελεκητῶν καὶ
 ἐντὸς τῶν τοίχων αὐτῶν παρενέθετον τεμάχια
 ξύλων, ἵνα προλαμβάνωσιν ὅσον ἐνδέχεται τὰ ὀ-
 λέθρια τῶν σεισμῶν ἀποτελεσμάτα. Κατεσκεύα-
 ζον διὰ τόνου ἀγγεῖα ἔχοντα παραδόξα κοσμη-
 ματα καὶ σχήματα ἰδιότυπα. Τὰ πλεῖστα τῶν
 ἐργαλείων αὐτῶν ἦσαν λίθινα, τὰ κοινότερα ἐκ
 λάσας, τὰ δὲ ἄλλα ἐκ χαλκῆς ἢ ὀψιθιανού, ἢ
 κισμῆνων. Ἐγίνωσκον τὸν χρυσὸν καὶ πιθανῶς
 τὸν χαλκόν, ἀν καὶ τὰ δύο ταῦτα μέταλλα ἦ-
 σαν σπάνια παρ' αὐτοῖς. Ἔχον δὲ σιδήρου οὐδὲν
 εὐρέθη. Ἐπι πᾶσιν ἡ ξυλεία ἦν ἀφθονός τότε ἐν
 τῇ νήσῳ. Καὶ ἐνταῦθα ὁ Φουκέ ἐπιφέρει, ὅτι
 τὴν σήμερον καθ' ὅλον τὸ θηραϊκὸν ἀρχιπέλαγος
 δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ἐν μόνον δένδρον, εἰς φοινῖξ.
 Τί ἄρα γε ἔννοεῖ διὰ τοῦ ὄρου θηραϊκῶν ἀρ-
 χιπέλαγος; Βεβαίως δὲν περιλαμβάνει ἐντὸς
 τοῦ ὄρου τούτου τὴν Θῆραν καὶ τὴν Θηρασίαν,
 διότι ἐπισκεφθεὶς ἐπανειλημμένως τὰς δύο
 ταύτας νήσους, δὲν εἶναι δυνατόν εἰμὴ νὰ εἶδε
 τὰς ἐν αὐταῖς ὑπαρχούσας συκάς, κερατέας, ἐ-
 λαίας, ποροκαλέας, λεμονέας. Ἀνάγκη ἄρα
 νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι θηραϊκὸν ἀρχιπέλαγος
 δομαίξει τὰ ἐντὸς τοῦ ὄρου νησιδία, ὅσα ἀ-
 νέτειλαν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης. Καθ'
 ἢ σιγμῆν ὅμως σὰς γράφω ἐπὶ τῶν νησιδί-
 ῶν τούτων δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ἐν δένδρον, οὐδ'
 αὐτὸς ὁ φοινῖξ ὁ ὑπὸ τοῦ Φουκέ μνημονου-
 ὄμενος. Καὶ εἰς τὰ νεώτερα τούτων οὐτε εἶ-
 ναι δυνατόν νὰ ὑπάρξη τοιοῦτόν τι, διότι οὔτε
 ἔχον γώματός φέρουσιν. Εἰς τὰ ἀρχαιότερα καὶ
 μάλιστα εἰς τὴν παλαιὰν Καμένην τὸ ἔδαφος,
 διὰ τῆς ἐπιδράσεως δισχιλίῶν περίπου ἔτων,
 κατέστη τῷ ὄντι δεκτικὸν φυτείας, καὶ ὀφείλω
 νὰ ὁμολογήσω, ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν Θηραίων
 τινῶν, οὗς εἶχον συνεπιβάτας ἐπὶ τοῦ πλοίου,
 ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Καμένης εἰς φοινῖξ,
 ὅστις ὅμως ἐξέλειπεν, ἀγνωσθῆναι πῶς, πρὸ πενταε-
 τίας, ἤτοι εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς τε-
 λευταίας τοῦ Φουκέ ἐπισκέψεως. Καὶ ἰδοὺ λοι-
 πὸν ἀνευρεθὲν τὸ πολυθρύλητον δένδρον καὶ
 λυθὲν ἐν τῶν μυρίων γεωλογικῶν καὶ ἱστορικῶν
 ζητημάτων, εἰς ἃ δίδει ἀφορμὴν ἢ παθολογικὴ
 κατάστασις τῆς νήσου Θῆρας.

Ἰδίως ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ εὕρεσις δύο χρυ-
 σῶν δακτυλίων εἰς Ἀκρωτήρι τῆς Θῆρας, ἐκεῖ
 δηλαδὴ, ὅπου ἀπεκαλύφθησαν τὰ πλεῖστα τῶν
 τεκμηρίων τοῦ πρὸ τῆς καταστροφῆς θηραϊκοῦ
 βίου. Ἐκ τῶν δακτυλίων τούτων ἡμποροῦμεν

νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὑπῆργον κατὰ τοὺς πα-
 λαίτατους ἐκείνους χρόνους εὐπορικοὶ σχέσεις
 μεταξύ Θῆρας καὶ τῶν γειτόνων νήσων καὶ πά-
 ραλιῶν, μάλιστα δὲ πιθανῶς μετὰ τῆς μικρᾶς
 Ἀσίας, ἣτις τοσοῦτον ἐσημαίετο τότε διὰ τοὺς
 χρυσορροῆς αὐτῆς ποταμούς. Ὅπως δὴ ποτε, κοι-
 τάσματα χρυσοῦ δὲν παρετηρήθησαν ποτὲ κατὰ
 τὸν Φουκέ οὔτε εἰς Θῆραν οὔτε εἰς καμμάτιον ἐκ
 τῶν ἡφαιστειῶν γειτονικῶν νήσων. Τὰς δὲ ἐξω-
 τέρικὰς τῆς νήσου σχέσεις ἐπιμαρτυρεῖ ἴσως
 καὶ τὸ σχῆμα τινῶν ἐκ τῶν ἀγγείων αὐτῶν, ὧν
 ὅμοια ἢ σχεδὸν ὅμοια ἀνευρεθῆσαν ἐν Μήλῳ, ἐν
 Ῥόδῳ καὶ ἐν Κύπρῳ.

Ἄλλὰ ἀρκουσί ταῦτα περὶ Θῆρας. Εἰσπλευ-
 σαντες εἰς τὸν ὄρον αὐτῆς διὰ τοῦ μεταξύ τῆς
 μεγάλης νήσου καὶ τῆς Θηρασίας στενοῦ, τῆς
 Ἐπανωμεριζῆς ἀφ' ἐνθῆς καὶ τῆς ἀγίας Ἐβρήνης
 ἀφ' ἐτέρου, ἐξήλθομεν ἔχοντες ἐξ ἀριστερῶν τὴν
 παλαιὰν Καμένην καὶ τὸ Ἀσπρονήσι, ἐκ δεξιῶν
 δὲ τὴν μεσημβρινὴν τῆς Θηρασίας ἄκραν καὶ
 τὴν πρῶταν τῆς ἐπίουσης κάμψαντες τὴν ἀνα-
 τολικὴν τῆς Κρήτης ἄκραν, μετὰ τριάκοντα
 πέντε ὥρων τουρκικῶν διὰ τοῦ Λιθουκοῦ πε-
 λάγους πλοῦν ἐφθάσαμεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν,
 περὶ ἧς θέλω σὰς γράφει προσεχῶς.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΑΓΝΕΡ

Τῇ 31⁵ Ἀπριλίου ἀπεβίωσεν ἐν Νεαπόλει ὁ
 γνωστός εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίας καὶ
 εἰς ἅπαντα τὸν ἑλληνισμὸν Γουλιέλμος Βάγνερ.
 Ἐπιθυμῶν πρὸ ἔτων νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἰτα-
 λίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἠδυνήθη ἐπὶ τέλους νὰ
 πραγματοποιήσῃ κατὰ τὸ ἦμισυ τὸ σχέδιόν του
 ἀλλ' ἢ Ἑλλάς τὴν ὅποιαν μακρόθεν ἐγνώριζε
 καὶ ἡγάπα δὲν θά τὸν φιλοξενήσῃ ποτὲ πλεόν.

Μοὶ ἔγραφεν ἐκ Ῥώμης ἐλληνιστὴ τὴν 15
 Ἰανουαρίου παρελθόντος: ἂ Ἀδελφὲ ἐγὼ ἐξάρη-
 ἠνον, ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἐκ-
 «τέλεσιν ὄλων τῶν σκοπῶν μου. Δύο ἐπεθύ-
 «μησα νὰ ἐκτελέσω ἐδῶ τὸ μὲν πρῶτον νὰ
 «ἰδῶ τὰ ἀξιοθεατότερα μέρη τῆς Ἰταλίας
 «καὶ τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀποσθησαυρισμένα ἔρ-
 «γα τῆς τε ἀρχαίας καὶ νεωτέρας τέχνης· τὸ
 «δὲ δεύτερον νὰ ἐξετάσω τὰς βιβλιοθήκας
 «ἐπὶ σκοπῶν νὰ εὕρω καὶ ἀντιγράψω μνημεῖα
 «πρὸς ἀγνωστὰ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς
 «φιλολογίας. Καταβαίνων ἀπὸ Μεδιολάνου εἰς
 «Ῥώμης εἶδα τόσα καὶ ἀνεκάλυψα τόσα, καὶ
 «μάλιστα ἐδῶ, ὥστε ἐξμπορῶ πῶς νὰ προσ-
 «θέσω καὶ τὴν Νεάπολιν. Ὅμως θά τὸ κά-
 «μω, καίτοι ἀπαιτεῖται πλεῖστερός καιρὸς διὰ
 «τὴν Ῥώμην ἢ ἐμπορῶ τώρα νὰ δώσω εἰς αὐ-
 «τήν».

Τὴν δὲ πρῶτην Ἀπριλίου μοὶ ἔγραψε διὰ μο-
 λυθδοῦ ἀπὸ τῆς κλίνης του ταύτας, τὰς τελευ-
 τικὰς του πρὸς με λέξεις: